

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ТЕМАТИКИ УЧНІВ 5—7 КЛАСІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ

Юхимук Віра*, Вацеба Оксана, Петришин Юрій, Гречанюк Оксана

Івано-Франківський коледж фізичного виховання*,
Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. У статті авторами визначено педагогічні умови олімпійської освіти учнів 5–7 класів, які сприяють ефективному засвоєнню знань олімпійської тематики, культурно-виховних олімпійських принципів та олімпійських цінностей.

Ключові слова: навчання, школа, учні, олімпійська освіта, фізична культура.

Вступ. Основним завданням сучасних загальноосвітніх навчальних закладів є збереження і розвиток інтелектуального і фізичного потенціалу майбутнього молодого покоління, що передбачає виховання повноцінної, гармонійно розвиненої, психічно і фізично здорової особистості школяра.

В останні роки у різних сферах діяльності людини — педагогіці, фізичній культурі, політиці зростає інтерес до філософських, соціологічних і культурологічних аспектів теорії і практики олімпійського руху.

У сучасному олімпійському русі спортивна, виховна і освітня складові тісно переплелися із соціально-філософським, економічним та політичним чинниками, що зробило цей рух універсальним явищем, прикладом ефективної співпраці людства в ім'я гармонійного розвитку людини, зміцнення миру і співробітництва, взаємовідносин між народами та державами [1].

Наприкінці ХХ — на початку ХХІ століття широкого поширення набула ідея олімпійської освіти, основи якої були закладені ще П'єром де Кубертенем у праці «Спортивна педагогіка» (1919) [цит. за 3].

Олімпійська освіта, як суспільне явище сьогодні набуває глобального характеру: в ряді країн вона введена до програм навчальних закладів, реалізується в різноманітних формах. Показовим є те, що перша така програма розроблена і прийнята ще у 1976 році в Канаді. Тільки через вісім років аналогічна програма з'явилася в США, в 1988 році — у Німеччині. Варто зазначити, що процес впровадження програм олімпійської освіти у навчально-виховний процес школярів охоплює все більшу кількість країн усіх континентів [5].

Доречно зауважити, що олімпійська освіта чимраз активніше стає предметом наукових досліджень серед вчених України та пострадянських республік.

Цій проблемі присвячуються доповіді на наукових конгресах та науково-практичних конференціях, конкурсах наукових праць молодих вчених, проводяться дисертаційні дослідження, опубліковано ряд науково-методичних робіт, відкриваються інтернет-сайти.

Зауважимо, що в 1994 році при Міжнародному олімпійському комітеті було створено оргкомітет проекту «Національні олімпійські комітети в дії: поширення олімпійських ідеалів через систему освіти» для активізації роботи щодо олімпійської освіти в освітніх закладах. Також чимало уваги приділяється питанням олімпійської освіти на сесіях Міжнародної Олімпійської Академії (МОА) [4].

Доцільно підкреслити, що олімпійська освіта виокремилася, перш за все, як засіб для розв'язання протиріччям між високим рівнем розвитку спорту та низьким рівнем засвоєння молоддю знань з галузі олімпійського руху (Сергеев В., 1998, 2001; Столяров В.І., 1998; Родиченко В., 2002; Контаністов А.Т., 2003; Высоцки Ц., 2004 та ін.). Це протиріччя активно обговорювалося під час ХІ Олімпійського конгресу в Парижі (1994), на 110-тій сесії Міжнародного олімпійського комітету в Лозанні (1999).

З іншого боку, мета олімпійської освіти полягає також у вирішенні однієї з актуальних проблем фізичного виховання — підвищення зацікавленості дітей до фізичної культури та спорту (Косневич Е., 1998; Кулинкович Е., Михневич О., 1998; Чернецький Ю., 2000; Калабин В., 2004; Лубышева Л., Антипова М.В., 2005 та ін.).

Таким чином, важливість формування національної системи олімпійської освіти не викликає сумніву.

Саме тому ми поставили собі за мету обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування знань олімпійської тематики учнів 5—7 класів

Для вирішення поставленої мети нами були використані такі **методи**: аналіз літературних джерел та спеціалізованих сторінок з мережі Інтернет; методи теоретичної інтерпретації: аналіз і синтез, узагальнення, індукція і дедукція; соціологічні методи (опитування: анкетування, метод часткових статистичних спостережень); педагогічний експеримент; методи математичної статистики (критерій знаків Пірсона, статистичний тест часток).

Організація дослідження передбачала проведення педагогічного експерименту, мета якого полягала у перевірці ефективності запропонованих педагогічних умов, спрямованих на підвищення обізнаності учнів в олімпійському русі та інтересу до занять фізичними вправами, а саме: розширення знань молодих підлітків про олімпійський рух, його історію та перспективи розвитку, його гуманістичний потенціал і загальнолюдські норми; дотримання взаємозв'язку різних форм олімпійської освіти з іншими формами фізичної культури в школі; удосконалення змісту олімпійської освіти з метою підвищення навчально-виховних можливостей уроків фізичної культури, позакласної та позашкільної спортивно-масової роботи; застосування системного підходу до впровадження у середніх класах олімпійської освіти учнів основної школи; урахування в процесі формування знань олімпійської тематики вікових та індивідуальних особливостей учнів основної школи.

До експерименту було залучено 179 учнів восьмих класів. Після анкетування з учнів цих класів було сформовано два контрольні та два експериментальні класи. Учні контрольних класів ($n=93$) займалися за чинною програмою з фізичної культури, а з учнями експериментальних класів ($n=86$) було додатково проведено низку розроблених нами заходів з олімпійської освіти.

Педагогічний експеримент тривав один навчальний рік і полягав у тому, що на уроці вчитель фізичної культури, за нашими вказівками, протягом 3–5 хвилин повідомляв учням інформацію олімпійської тематики про цікаві факти з історії Олімпійських ігор, вказуючи, що детальніші відомості можна отримати з певного розділу авторського навчального посібника «Олімпійський всезнайко». Стимулом для вивчення матеріалу було підвищення оцінки з предмету. Показники рівня сформованості суб'єктів вимірювання визначали на початку і в кінці педагогічного експерименту.

Під час педагогічного експерименту в експериментальних класах було проведено спортивно-театралізоване свято «Малі Олімпійські ігри». Після вивчення матеріалу посібника «Олімпійський всезнайко» з учнями експериментальних класів проводили вікторину «Що Ти знаєш про Олімпійські ігри?». Вибір цих заходів зумовлений тим, що вчи-

телі-практики фізичної культури визначили їх як найефективніші на етапі формування національної системи олімпійської освіти школярів.

Результати дослідження. Після проведення педагогічного експерименту з використанням запропонованих педагогічних умов олімпійської освіти учні експериментальних класів показали значно кращу обізнаність у питаннях олімпійської тематики (таблиця 1).

Як свідчать результати таблиці 1, в ході одного річного педагогічного експерименту нам вдалося підвищити обізнаність учнів 12-річного віку з окремих питань олімпійської тематики в середньому на 45,9%. Зокрема, обізнаність щодо Олімпійських ігор Стародавньої Греції та сучасності, Паралімпійських ігор, олімпійських ідеалів, видатних постатей спортивного руху, таких як П'єр де Кубертен чи Жак Рогге, покращилася на рівні істотності $\alpha=0,01$, а обізнаність щодо олімпійської символіки, олімпійських чемпіонів, зимових Олімпійських ігор — на рівні істотності $\alpha=0,05$.

Для визначення ставлення школярів контрольних та експериментальних класів до предмету «Фізична культура» нами було проведено анкетування учнів до і після педагогічного експерименту (таблиця 2).

Результати проведеного педагогічного експерименту свідчать, що олімпійська освіта не тільки сприяє підвищенню обізнаності учнів з олімпійського руху, а й змінює їхнє ставлення до занять фізичними вправами на позитивне та активне. Так, після впровадження експериментального фактору у експериментальних класах нам вдалося досягти 100% позитивного ставлення учнів до уроку фізичної культури та збільшити на 10,3% кількість школярів, котрі почали відвідувати спортивні секції. Натомість результати опитування учнів контрольних класів після педагогічного експерименту засвідчили протилежні зміни: зменшилася кількість школярів, котрі позитивно ставляться до уроку фізичної культури (на 6,6% зменшилася кількість учнів, котрим подобається урок і на 3,2% —, котрі відвідували б урок фізичної культури якщо це було б не обов'язково), а також на 7,5%, котрі відвідували спортивні секції.

Результати анкетування свідчать, що загалом у 12-річних школярів знижується зацікавленість предметом «Фізична культура», але під впливом експериментального фактора вдається досягти як 100% позитивного ставлення до уроку, так і збільшення кількості учнів, котрі відвідують секції з виду спорту.

У результаті проведеного опитування учнів після педагогічного експерименту ми встановили статистично достовірну розбіжність між результатами відповідей школярів контрольних та експериментальних

Таблиця 1

Відповіді 12-річних українських школярів експериментальних класів на питання олімпійської тематики до та після педагогічного експерименту (% правильних відповідей, n=86)

Питання	До експерименту	Після експерименту	α
Чи відомо Тобі щось про Олімпійські ігри?	13,6	86,0	0,01
Чи відомо Тобі щось про Олімпійські ігри Стародавньої Греції?	3,5	56,9	0,01
Чи відомі Тобі олімпійські ідеали?	10,5	39,5	0,01
Де були проведені перші Олімпійські ігри сучасності?	18,6	68,7	0,01
Коли були проведені перші Олімпійські ігри сучасності?	16,3	56,9	0,01
Де були проведені останні зимові Олімпійські ігри?	19,8	61,6	0,05
Де були проведені Олімпійські ігри 2004 року?	25,6	76,8	0,01
Чи знаєш Ти символ олімпійських кілець?	15,1	52,3	0,05
Хто президент Міжнародного олімпійського комітету?	0	27,9	0,01
Чи відомо Тобі щось про П'єра де Кубертена?	20,9	59,3	0,05
Чи знаєш Ти олімпійських чемпіонів?	30,2	84,9	0,05
Чи знаєш Ти щось про Паралімпійські ігри?	12,8	67,5	0,01
Чи захоплюєшся Ти кимось із олімпійських чемпіонів?	17,4	39,5	>0,05
Чи хотів (-ла) би Ти стати олімпійським чемпіоном (чемпіонкою)?	37,2	60,5	>0,05

Таблиця 2

Ставлення 12-ти річних українських школярів до предмету «Фізична культура» до та після педагогічного експерименту

Питання	До експерименту			Після експерименту		
	учні контрольних класів, % (n=93)	учні експериментальних класів, % (n=86)	α	учні контрольних класів, % (n=93)	учні експериментальних класів, % (n=86)	α
Чи подобається урок фізичної культури?	86,0	90,7	0,33	80,6	100	0
Чи відвідував би урок, якщо б він був не обов'язковий?	82,8	87,2	0,41	79,6	100	0
Чи відвідуєш секції з виду спорту?	40,8	35,0	0,42	33,3	45,3	0,03

класів. Отримані нами дані засвідчили статистичну відмінність учнів контрольних і експериментальних класів при рівні істотності від $\alpha=0$ до $\alpha=0,03$.

Таким чином, отримані результати підтверджують ефективність запропонованих педагогічних умов олімпійської освіти щодо залучення учнів середнього шкільного віку до занять фізичними вправами та зміни їхнього ставлення до предмету «Фізична культура» на позитивне.

Висновок. Таким чином, проведене нами дослідження дозволило встановити, що запропоно-

вані педагогічні умови формування знань олімпійської тематики учнів 5–7 класів сприяють кращому засвоєнню культурно-виховних ідеалів і цінностей олімпізму в шкільному навчально-виховному процесі, підвищенні обізнаності з олімпійського руху та зміни на позитивне і дієве ставлення до занять фізичними вправами.

Перспективи подальших досліджень. Дослідження обізнаності 12-річних школярів у питаннях олімпійської тематики та вивчення їхнього ставлення до фізичної культури вказує на необхідність

розробки сучасних підходів до формування системи олімпійської освіти з використанням різноманітних форм.

Список літератури

1. Вацеба О. Цінності олімпізму у вихованні школярів / О. Вацеба, В. Юхимук // Фізичне виховання в школі: наук.-метод. журнал. — К., 2008. — №3 (53). — С. 49—51.
2. Ермолова В.М. Интегрция олимпийского образования в учебно-воспитательный процесс средней школы / В.М. Ермолова, М. Булатова // Современный Олимпийский и Паралимпийский спорт и спорт для всех: материалы XII междунар. науч. конгресса: М., 2008. — Т.1. — С. 98—99.
3. Олімпійська освіта: Методичні рекомендації / За заг. ред. М.М. Булатової. — Київ, 2002. — 37 с.
4. Юхимук В. Олімпійські ігри в уявленні школярів м. Львова // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку руху «Спорт для всіх» у контексті європейської інтеграції України». — Тернопіль, 2004. — С.225—228.
5. Юхимук В. Формування знань олімпійської тематики як чинник підвищення зацікавленості учнів до основної школи до фізичної культури / В. Юхимук // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наук. монографія / за ред. С.С. Єрмакова. — Х., 2009. — №7. — С.205—208.
6. Telama R., Naul R., Nupponen H., Vuolle P (2002). Physical Fitness, Sporting Lifestyle and Olympic Ideals: Cross-Cultural Studies on Youth Sport in Europe. Verlag Hofmann: ICSSPE, Sport science studies 11.

Надійшла до редакції 10.03.2010 р.

Юхимук Вира, Вацеба Оксана, Петрышин Юрий, Гречаниук Оксана. Педагогические условия формирования знаний на олимпийскую тему учеников 5—7 классов общеобразовательных школ.

В докладе авторами определены педагогические условия олимпийского образования учеников 5—7 классов общеобразовательных школ, которые эффективно влияют на засвоение культурно-воспитательных олимпийских принципов и олимпийских ценностей.

Ключові слова: учеба, школа, ученики, олимпийское образование, физическая культура.

Yukhymuk V., O. Vatsaba, Yu. Petryshyn, O. Grehaniuk. Pedagogical conditions of olympic knowledge forming of the pupils (5—7 forms).

The pedagogical conditions Of Olympic education of pupils (5—7 forms) are determined in the article. They assist the effective learning of cultural and educational Olympic principles and Olympic values.

Key words: learning, school, pupils, Olympic education, physical culture.